

Leseplan for Klepp kommune

KLEPP KOMMUNE

Leseplan for Klepp kommune

Overordna mål:

Elevar i skulen i Klepp skal utvikla god lesedugleik.

Dette inneber leseopplæring i alle fag og på alle steg. Dette er eit ansvar for alle leiarar og lærarar i Klepp kommune.

Alle barn og unge i Klepp kommune skal få ei leseopplæring som er med på å skapa engasjement og ambisjonar for lesing. Dei skal få utvikla språkleg dugleik og kunna koda om. Leseopplæringa skal også syta for at dei kan lesa med forståing og bruka kunnskapen i eiga lesing og læring.

Lesing er grunnleggjande for anna læring, personleg utvikling og deltaking i samfunnet. Lesing dreier seg ikkje berre om teknikk og dugleik. Tileigning av lesedugleik skjer ofte gjennom dei gode opplevingane med litteratur og tekst. Det må derfor leggjast vekt på gode leseopplevingar gjennom alle grunnskuleåra.

Leseplanen for Klepp kommune er ein felles plan som skoleeigar, rektorar, alle lærarar og PP – tenesta har vore med å jobba fram. Dette er ein plan som alle partar skal kjenna godt til og forplikta seg til å arbeida etter.

Planen blei laga i ein førebels utgåve våren 2010. Etter utprøving og innspel frå alle lærarane i kommunen, blei planen revidert og laga ferdig våren 2011. Planen skal evaluerast på nytt i 2013.

Lesaren bør vita om desse to definisjonane:

Med jamleg meiner ein noko som skjer kvar veke, gjerne oftare, altså korkje sporadisk eller tilfeldig.

Med dei grunnleggjande strategiane i lesing meiner ein dei fem komponentane i Leselos-draftet:

1. å strukturera informasjon frå tekst
2. å stilla spørsmål frå teksten
3. å gje att innhaldet i teksten
4. å skapa om teksten
5. å vurdera teksten si form og innhald

Dei fire første gjeld for alle trinna, medan punkt 5 gjeld berre frå 5. til 10. trinn. (Sjå kapittel 6 om leseforståing i rettleiingsheftet til Leselos).

Planen er delt inn etter følgjande kriterium:

Del 1: Å skapa engasjement og ambisjonar

Del 2: Å utvikla språkleg dugleik

Del 3: Å kunna koda om

Del 4: Å lesa med forståing

Kvart av disse punkta er også delte inn i underpunkt.

Inndelinga er slik for klassestega:

1. 1. – 4. steg
2. 5. – 7. steg
3. 8. – 10. steg

Leseplanen for Klepp kommune byggjer på:

- Læreplanen sine kompetansemål og lesing i alle fag
- Lesesenteret sitt rettleiingsmateriell – *Lesing er...*
Det er særleg tatt utgangspunkt i hefta *Fagbok i bruk, Lesing er..., Bok i bruk*
- Lesesenteret sitt observasjonsmateriell *Leselos*

Å skapa engasjement og ambisjonar

Dei fleste elevar startar skulen med stor motivasjon og høge forventningar om å læra å lesa. Derfor vert det spesielt viktig å lukkast med lesinga. Elevane må difor få gode lese- og meistringsopplevingar, uavhengig av dugleiksnivået deira. Meistring fører til motivasjon og gode leseopplevingar som er med på å fremja leseutviklinga til den einskilde eleven.

1.1 Å skapa engasjement og ambisjonar 1. – 4. trinn.

Tilgang til bøker/ litteratur:

1. Det skal vera bokkasse/klassebibliotek på kvart trinn med rikt utval av bøker. Bøkene må stillast ut, eller gjerast synlege i klasserommet. Bokkassen skal skiftast to gongar kvart semester.
2. Nyttå småbøker for repetert lesing kvar veke.
3. Elevar skal alltid ha tilgang til ulike typar litteratur: skjønnlitteratur, faktabøker, småbøker, magasin/tidsskrift, teikneseriar, aviser, internett og fagbøker.
4. Alle klassar skal ha ei tidsskriftkasse i klasserommet; magasin, teikneseriar o.a. Elevane kan t.d. ta med seg tidsskrift.

Korleis sikra at elevane les nok bøker/ tekstar/ litteratur?

1. Elevane skal kvar dag ha repetert lesing og lesing av sjølvvald tekst.
2. Repetert lesing av tekst / småbok.
 - 1. og 2. trinn. Ei bok i veka.
 - 3. og 4. trinn. Ei ny bok eller lengre tekst kvar veke.
3. Sjølvvald lesing på skulen kvar dag tilpassa kvar elev
 - 1. og 2. trinn – minst 10 minutt
 - 3. og 4. trinn - minst 15 minutt
1. Elevane på alle fire trinna skal, saman med lærar, få velja noko litteratur etter evne og interesser.
2. Lesing heime kvar dag i 15 minutt for alle fire trinna. Det skal førast leselogg; registrering av bøker som dei les heime.
3. Det skal vera tilbakemelding/kontroll frå foreldra på lesinga heime. Denne tilbakemeldinga skal skje kvar veke.

Høgtlesing:

1. Lærar skal lesa høgt for elevane kvar dag i 15 minutt.
2. Elevar på 3. og 4. trinn skal lesa høgt for andre elevar kvar veke.

Litteraturformidling:

1. Litteraturformidling skal skje ved kvart bytte av bokkasse. Bokkassen skal skiftast minst to gongar kvart semester.
2. Minst ein gong i halvåret skal elevane presentera litteratur for kvarandre.
3. Minst ein gong i året skal ein "lesegjest" presentera bøker for elevane.
4. Minst ein gong i løpet av 1. – 4. trinn skal elevane oppleve eit forfattarbesøk.

Leseprosjekt:

1. Ein gong i året skal det vera eit skjønnlitterært leseprosjekt.
2. Ein gong i året skal det vera eit faglitterært bokprosjekt.

Foreldra si rolle:

1. Kvar haust skal det informerast om lesing og forventningar til foreldra.
2. Foreldra skal på alle fire trinna få rettleiing om lesing, på foreldremøte, gjennom utviklingssamtalar eller på vekeplanen.

1.2 Å skapa engasjement og ambisjonar 5. – 7. trinn.

Tilgang til litteratur:

1. Skulebiblioteket skal ha ny aktuell litteratur som er tilpassa ulike elevgrupper.
2. Elevane skal årleg besøka eller ha besøk frå biblioteket.
3. Skulane skal samarbeida med bibliotek om lån av bokkassar. Bokkassen skal skiftast minst 3 gongar kvart år.

Individuell lesing:

1. Elevane skal lesa sjølvvald litteratur kvar veke, både skjønnlitterære bøker og fagbøker.
2. Eleven skal føra leselogg heime. Foreldra skal signera.
3. I løpet av veka skal elevane lesa litteratur minimum 60 minutt, til dømes 15 minutt 4 dagar i veka.
4. Elevane skal ha leseleksar kvar dag – til vanleg 20 minutt. Noko av leseleksa bør vera i andre fag enn norsk.

Høgtlesing:

1. Dei vaksne skal lesa frå ei skjønnlitterær bok kvar veke.
2. Alle elevane skal lesa høgt for medelevar eller vaksne kvar veke. Dei kan lesa skjønnlitterære tekstar eller fagtekstar.

Litteraturformidling:

1. Det skal presenterast minimum 10 bøker i løpet av eit år på kvart steg.
2. Besøk av eksterne litteraturformidlarar kvart år, (bibliotekar, "leseledar", lesegjest)
3. Besøk frå biblioteket eller besøk til biblioteket kvart år.
4. Elevane skal presentera minimum ei bok i halvåret til andre.

Leseprosjekt:

1. Kvart trinn skal ha to årlege leseprosjekt, eit prosjekt som er lesestimulerande og eit som er leseoppdragande. Prosjekta skal omfatta enten fagtekstar eller skjønnlitteratur.

Foreldra si rolle:

1. Lesing skal vera tema på foreldremøte og på utviklingssamtalar kvart år. Foreldra skal få informasjon og rettleiing om korleis dei kan vera rollemodellar og korleis dei kan påverka og hjelpa barna til å bli gode og aktive lesarar.
2. Dei føresette skal høyra eleven lesa høgt frå leseleksa og samtala om det dei les, minimum ein gong i veka.

1.3 Å skapa engasjement og ambisjonar 8. – 10. trinn

Tilgang på litteratur/ lesestoff:

1. Alle klassar skal ha minimum to bibliotekbesøk i året. Dette kan gå føre seg ved besøk til skulen eller besøk på biblioteket.
2. Det skal vera besøk av ein "leseledar" ein gong i året.
3. Skulebiblioteket må ha eit breitt utval av bøker i alle sjangrar, tidsskrift, vekeblad og teikneseriar.
4. Elevane skal ha tilgang til nettadresser til litteratur på nett tilgjengelege i klasserom, på arbeidsplass og på skulebibliotek.

Sikra nok lesing / individuell lesing:

1. Alle elevar skal ha minimum ein lesetime pr veke på skulen. Denne timen kan delast mellom stillelesing og høgtlesing.
2. Lekse: Les 3 dagar i veka i 30 minutt. Ein av dagane skal det skrivast leselogg. Det kan varierast mellom faglitteratur og skjønnlitteratur.

Høgtlesing:

1. Elevane skal lytta til minimum ei bok i halvåret. Boka kan lesast av lærar, ein kan nytta lydfil eller lesa høgt for medelevar.
2. Elevane skal få både faglitterære og skjønnlitterære tekstar som lytteopplevingar.
3. Elevane skal jamleg lesa høgt i alle faga.

Leseprosjekt:

1. Det skal vera eit skjønnlitterært leseprosjekt kvart år.
2. Det skal vera eit faglitterært leseprosjekt kvart år.

Litteraturformidling:

1. Det skal organiserast eit felles forfattarbesøk for alle ungdomsskuleelevane i kommunen i løpet av den enkelte si tid på ungdomsskulen. Ungdomsskulane tek ansvar på rundgang.
2. I løpet av 8. trinn skal lærar nytta "Tekst som inspirasjon" for skriving av faglitterær- eller skjønnlitterær tekst. ("Tekst" kan vera biletbøker, skjønnlitterære og faglege tekstar).
3. Gjennom arbeidet med lesing i alle fag skal elevar få øving i å presentera lærestoff munnleg for kvarandre ved hjelp av eit variert utval av læringsstrategiar.
4. Kvar elev skal minimum framføra ei bokmelding i halvåret.
5. Bokmeldingar frå elevar skal oppbevarast på mediatek, i perm eller som oppslag der bøkene er å finna.

Føresette si rolle/ skule-heim samarbeid:

1. Dei føresette skal følgja opp lesinga heime gjennom samtale om det dei har lese.
2. Føresette skal forsikra seg om at arbeidet med leselogg er gjort.
3. På foreldremøte gjennom heile ungdomsskulen skal foreldra få påfyll og ny kunnskap om lesing og lesestrategiar.
4. Føresette må orientera seg på skulen si heimeside og/eller på vekeplanen i forhold til leselekser, leseprosjekt og lesesatsinga.
5. Føresette må leggja til rette for lesing i heimen og stimulera til å bruka bibliotek, aviser, vekeblad, skulebøker, tidsskrift og internett.
6. Føresette si oppfølging av leseplanen skal bli tatt opp på foreldrekonferansar.

Å utvikla språkleg dugleik

Språkleg dugleik er det emnet i planen som sterkast påpeikar forholdet mellom dei grunnleggjande dugleikane å kunna lesa, å kunna uttrykka seg skriftleg og å kunna uttrykka seg munnleg. Denne delen av planen tar i vare læresamtalen og å skriva for å læra som metodar.

I læreplanen blir lesing skildra i dei ulike faga med verb som; gjera, stilla spørsmål, samtala om, fortelja, argumentera, formidla, skildra, utforska, uttrykka, presentera, reflektera og samanlikna. Desse dugleikane blir utvikla gjennom å arbeida med tekstar, samtale og tekstskaping. Elevane skal få erfaring med ulike typar tekstar som gjer rom for drøfting, samtale og argumentering. Eit viktig undervisningsprinsipp er å sikra variasjon av metodar i alle fag. Kvar lærar har ansvar for å arbeida med tekst og innlæring av omgrep i si undervisning.

2.1. Å utvikla språkleg dugleik 1. – 4. trinn

Munnleg arbeid med tekst og ord:

1. Elevane skal jamleg bruka læresamtalen.
2. Elevane skal reflektera saman før, under og etter lesing.
3. Elevane skal ha ein munnleg presentasjon minst to gonger i året. Dei kan då bruka skriftleg eller visuell støtte. Alle elevar skal få gjera det på sin måte og på sitt nivå.
4. Elevane skal kunna gjenfortelja frå opplevde tekstar minst ein gong i halvåret.

Skriftleg arbeid med tekst og ord:

1. Elevane skal jamleg nytta skriving som del av arbeidet med forståing. I samband med lesinga skal elevane møte prosesskriving (skriving/ notat/ teikning som elevane bruker for å forstå det dei les) og produktskriving.
2. Elevane skal ha skriftlege presentasjonar av arbeid med tekst, minimum tre gonger kvart halvår.

2.2. Å utvikla språkleg dugleik 5. – 7. trinn.

Munnlege aktivitetar:

1. Elevane skal jamleg nytta læresamtalen i grupper og i par.
2. Elevane skal ha individuelle framføringar, t.d. presentasjonar, minimum to gongar i halvåret.
3. Læraren skal jamleg modellera munnleg forteljing og formidling av elevane sine tekster.
4. Elevane skal gje munnlege tilbakemeldingar til medelevane sine presentasjonar, minimum to gongar i halvåret.

Skriftlege aktivitetar:

1. Elevane skal jamleg nytta prosesskriving som ein del av læringa og arbeidet med leseforståing.
2. Elevane skal jamleg nytta varierte former for produktskriving som ein del av læringa og arbeidet med leseforståing.

Arbeid med ord:

1. Kvar elev skal læra seg minimum 5-10 nye ord kvar veke. Orda kan vera ei blanding av høgfrekvente ord, fagord og andre ukjente ord elevane møter i tekster.
2. Alle nye fagord og andre viktige ord skal arbeidast med munnleg/ skriftleg ved hjelp av ulike læringsstrategiar.
3. Elevane og lærarane skal bruka dei nye orda i ulike samanhengar, til dømes i diktat, målprøve, vekeprøve, munnleg og skriftleg arbeid.
4. Lærarar på steget skal samarbeida om å velja ut nye ord til vekeplanen. Elevane skal kunna skriva, lesa og forstå slike ord.

2.3. Å utvikla språkleg dugleik 8. – 10. trinn

Skriftleg dugleik:

1. Elevane skal møte ulike sjangrar. Fagspesifikke sjangrar er faglærer sitt ansvar. Faglærer og elevane skal ha oversyn/liste over ulike aktuelle genre i faget.
2. Elevane skal jamleg nytta læringsstrategiar som reiskap for å skriva seg til innsikt og kunnskap i alle faga. Faglærer og elevane skal ha oversyn/liste over ulike læringsstrategiar.
3. Elevane skal jamleg arbeida med å utvikla evna til refleksjon gjennom skiving i alle faga.
4. Elevane skal bruka prosess – og produktskriving i arbeidet med lesing.

Munnleg dugleik:

1. Elevane skal kvar veke bruka læresamtalen som ein måte å arbeida inn nytt lærestoff og fremja refleksjon. Elevane skal jamleg nytta læresamtalen i grupper og i par.
2. Elevane skal ha individuelle framføringar minimum kvar månad.
3. Læraren skal jamleg modellera munnleg forteljning og formidling.
4. Elevane skal gje munnlege tilbakemeldingar til medelevane sine presentasjonar, minimum tre gongar i halvåret.

Å utvikla ordforråd:

1. Elevane skal bruka fagspråk. Faglærer er ansvarleg for nye faguttrykk i sitt fag og for samarbeid for å utvikla elevane sitt ordforråd over faggrensar.
2. Nye fagord og andre viktige ord og omgrep skal arbeidast med munnleg/ skriftleg ved hjelp av ulike læringsstrategiar.
3. Elevane skal ha og utvikla si eiga ordbank i alle faga.
4. Elevane og lærarane skal bruka dei nye orda i ulike samanhengar, til døme i det daglege, i munnleg og skriftleg arbeid og i presentasjonar.

DEL 3

Å koda om

Når elevane skal lære å koda om, anten det er å gå frå lyd til bokstavkombinasjon eller det er å tilpassa lesemåtar til sjanger, så handlar leseopplæringa i stor grad om at læraren må rettleia elevane. Dei treng rettleiing på fleire nivå i teksten (lyd og bokstav, staving, morfem, ord, setning, skiljeteikn og sjanger). Rettleiinga vil vera avhengig av eleven, trinn, opplæringsmål og den einskilde teksten som skal lesast. Desse kodingsprosessane skal vera så automatiserte at lesinga vert flytande.

3.1. Å koda om 1. – 4. trinn.

Plan for bokstavinnlæring:

1. Kvar skule vel læreverk og rekkefølge og progresjon. Kvar skule skal ha ein eigen plan for dette arbeidet.
2. I opplæringa skal det leggjast hovudvekt på dei små bokstavane. Dei store vil bli presenterte parallelt.
3. Kvar elev skal sjekkast grundig etter 5, 13 og 18 bokstavar og etter innlæring av heile alfabetet.
4. I arbeidet med systematisk trening for elevar som ikkje har lært bokstavane med ein gong, skal læraren ta seg god tid, stoppa opp og få med seg heile gruppa. Skulen skal jobba systematisk med elevar som treng grundigare opplæring.

Rettleia lesing på alle trinn, i alle fag:

1. Alle lærarar i Klepp skal ha kompetanse i og bruka "rettleia lesing". Det skal drivast strukturert "rettleia lesing" på alle trinn.
2. Skulen skal nytta observasjonsverktøyet "Leselos" som Lesesenteret har utvikla. I denne observasjonen vil ein kunna sjå korleis den enkelte eleven sin kodingsdugleik er.
3. Elevane skal møte eit breitt utval av sjangrar. Kvar skule har sin eigen plan med utgangspunkt i kompetansemåla i kunnskapsløftet.

Vurdering av dugleik i koding:

1. Alle skular skal kartleggja elevane gjennom kartleggings- og observasjonsmateriell: nasjonale kartleggingsprøver i lesing og Leselos. Det blir sett av tid til å øva på prøveformene.
2. Erfaringane frå vurderinga skal føra til at skulen set inn strakstiltak for eleven.
3. Det må leggjast vekt på eit nært samarbeid med føresette.

3.2. Å koda om 5. – 7. trinn.

Ord:

1. Elevane skal meistra å lesa ord etter morfem og stavingar.
2. Elevane skal meistra å lesa ord på bokstav-, sekvens- og på ordnivå; stavingar, endingar, konsonantsamansettingar, bindingar, ordkjeder, ordfamiliar, ikkje lydrette ord og samansette ord.
3. Elevane skal læra dei 500 mest høgfrekvente orda.

Sjanger:

1. Kvar skule set opp si eiga oversikt over kva sjangrar elevane skal gjennomgå på kvart steg.
2. Alle elevane lagar seg ei A – Å bok, heksikon, sjangerlogg eller liknande når dei arbeider med sjanger.

Les med flyt og intonasjon:

1. Elevane skal kvar veke erfara modellesing av lærar, medelev og ved hjelp av lydbøker.
2. Elevane skal veksla mellom å bruka korlesing, parlesing, veksellesing og repetert lesing i løpet av ei veke.
3. Elevane skal jamleg øva på teiknsetjing for å kunna lesa teksten med naturlege pausar og tonefall.

Vurdering:

1. Elevane skal visa at dei forstår og kan bruka nye ord munnleg og skriftleg, t.d. faguttrykk, høgfrekvente ord eller andre ord dei møter.
2. Det skal vera lesesamtale med den enkelte eleven for å kartleggja avkoding og forståing. I den vanlege undervisninga skal det leggjast til rette for dette.
3. Alle skular skal kartleggja elevane gjennom kartleggings- og observasjonsmateriell: nasjonale kartleggingsprøver i lesing, nasjonale prøver og Leselos. Det blir sett av tid til å øva på prøveformene.

Tiltak:

1. Skulen må ha ein leserettleiar (eller annan ansvarleg person) som ved hjelp av systematisk progresjon hjelper dei elevane som heng etter.
2. Eleven skal møte tilpassa lesemateriell som motiverer med tanke på innhald, alder og dugleik.
3. Alle skular bruker eigna og variert materiell, t.d. Askiraski, til dei elevane som treng ekstra trening.

3.3. Å koda om 8. – 10. trinn.

Å koda om er å greia å gjera ei kopling mellom lyd og teikn. Vidare er det å sjå bokstavsekvensar, heile ord, meningsberande einingar, setningar, avsnitt, større tekstbitar, heil tekst og sjanger.

Rettleia lesinga på alle trinn er eit ansvar for alle lærarar og faglærarar:

1. Elevane skal kunna lesa, skriva og forstå dei fleste orda dei møter i tekstane.
2. Elevane skal i det daglege arbeidet visa at dei meistrar ulike ordlesingsstrategiar.
3. Elevane skal kontinuerleg arbeida med ordlesing og ordkunnskap i alle faga og på alle trinna.
4. Elevane skal visa at dei meistrar ortografi, teiknsetjing, variert ordforråd og bruk av ulike setningskonstruksjonar med utgangspunkt i ulike tekstar.

Korleis sjekka/ sikra og vurdera elevane sine kunnskapar?

1. Nasjonale prøver på 8. og 9. trinn i lesing på norsk og engelsk, nasjonal prøve i matematikk
2. Leselos
3. Kartleggingsprøver på den einskilde skulen etter behov
4. Elevar på 10. trinn som skåra dårleg på den nasjonale prøven på 9. trinn, kan få same prøven for å sjekka framgang.

Tiltak for elevar som ikkje har forventa kompetanse:

1. Dei som ikkje scorar som forventa på nasjonal prøve for 8.trinn, må utgreiast vidare med til dømes Logos. Kvar ungdomsskule skal ha ein ressurslærer (helst sertifisert) for å gjera slike kartleggingar.
2. Nytt Leselos som reiskap for vidare arbeid med den enkelte eleven.

Å lesa med forståing

Lesing krev eigenaktivitet, og derfor er det viktig at vi lærer elevane å vera aktive før, under og etter lesing. Vi må læra dei å lesa strategisk då vi veit at elevane som nyttar ulike lesestrategiar når dei les, lærer meir og utnyttar kunnskapen sin på ein meir effektiv måte.

Skal elevane verta funksjonelle lesarar som forstår og bruker det dei les, er det nødvendig at dei les mykje, at dei les varierte tekstar, på ulike måtar og med ulike formål. For å møte leseutfordringane frå ulike tekstar, bøker, aviser, blader eller internett, er det viktig at elevane lærer seg å lesa kritisk og strategisk slik at dei raskt klarer å vurdere om og på kva slags måte dei kan utnytte teksten dei har framfor seg.

Å lesa strategisk er å bruka bevisste framgangsmåtar for å oppnå betre læringsprestasjonar. Ein lesestrategi kan vere alt frå å lesa og læra eit nytt ord til å organisera og reflektera rundt innhaldet i ein tekst, (Lesing er... Lesesenteret).

4.1. Å lesa med forståing 1. – 4. trinn.

Å undervisa i forståingsstrategiar er ein føresetnad for å utvikla elevane til strategiske lesarar.

Lesestrategiar:

På alle trinn skal det arbeidast med dei fire hovudstrategiane (strukturera teksten, stilla spørsmål, gje att innhaldet og skapa om innhaldet).

1. Strukturera informasjon frå teksten. Til døme ved å bruka tankekart, kolonnenotat, VØL – skjema, Venn – diagram og styrkenotat.
2. Stilla spørsmål frå teksten. Til døme ved hjelp av tekst og tankespørsmål, spørjeord etc
3. Gje att innhaldet i teksten. Til døme ved hjelp av nøkkelord, tankekart andre strategiar.
4. Skapa om teksten, bruka teksten i nye samanhengar. Til dømes gjennom de Bonos "Tenkande hattar", rollekort etc
5. Analysera og vurdere teksten sitt innhald og form, til dømes gjennom sjangerlære.

Det må vera ein oversikt over strategiane som skulane bruker. Alle strategiar må introduserast og modellerast for elevane. Kvar og ein av strategiane må arbeidast med over tid og takast fram igjen med jamne mellomrom. Elevane må i innlæringsfasen og ved seinare arbeid få vita kvifor desse strategiane er så viktige for læringa deira. Elevane må ha ei visuell framstilling i klasserommet over alle læringsstrategiane.

Metakognisjon:

1. Elevane skal dagleg lærast opp til å reflektera over eigen forståing og læring.
2. Elevane skal dagleg jobba med strategiar som kan hjelpa dei når dei står fast eller ikkje forstår.
3. Elevane skal jamleg samtala om korleis dei lærer, t.d. gjennom å bruka MI og forskjellige forståingsstrategiar.

Korleis og når skal dette observerast?

1. Kontinuerleg observasjon i det daglege arbeidet.
2. Nytt Leselos

4.1. Å lesa med forståing 5. – 7. trinn.

Å lesa med forståing vil seia å kunna gje att innhald, forstå, stilla spørsmål til, reflektera over og dra linjer frå tidlegare kunnskap. Arbeid med lærings- og lesestrategiar gjer øving i dette.

Læringsstrategiar byggjer på ulike element. Desse er motivasjon, bakgrunnskunnskapar, aktiv læring, dialog, modellering, strukturering og organisering, og må liggja i botn når ein arbeider med dette.

Strategiar:

1. Elevane skal læra å reflektera over tekst, t.d. ved å nytta leselogg.
2. Elevane må vera medvitne på kva strategiar dei kan bruka før, under og etter lesing.
3. Elevane på desse stega, særleg på 7. steget, må minst eit par gongar kvart halvår få arbeida sjølvstendig med dei strategiane dei har lært.
4. Skulen skal ha ein oversikt over kva strategiar som dei ulike stega set fokus på. Når elevane er ferdige med 7. steg, skal dei kunna bruka desse strategiane: tankekart / styrkenotat, nøkkelord, tokolonnotat/ begrepskart og stilla spørsmål til tekst.
5. Læringsstrategiane skal brukast kontinuerlig, og ved innføring av ein ny strategi, skal alle lærarane kjenna til dette og delta.
6. Læraren må variera bruken av dei ulike strategiane.

Observasjon:

1. Alle elevane skal observerast med Leselos.
2. Observasjonane skal nyttast til å betra det vidare arbeidet på steget og eventuelle tiltak til den enkelte eleven.
3. Kontaktlærer skal ha hovudansvaret for at observasjonane vert utførte.

Tiltak for elevar som ikkje har forventa dugleik:

1. Elevar som treng det, får ekstra oppfølging for å læra seg strategisk lese-dugleik.

4.1. Å lesa med forståing 8. – 10. trinn.

I Kunnskapsløftet står det at ein elev på tiande trinn skal kunna bruka lesestrategiar variert og fleksibelt i lesing av skjønnlitteratur og sakprosa. Vidare kan vi lesa at ein elev på tiande trinn skal kunna tolka og vurdere ulike formar for samansette tekstar. For å nå desse måla må arbeidet starta allereie på åttande trinn.

Lesestrategiar:

1. Starta åttande trinn med å sjekka kva strategiar elevane har inne, d.v.s. gjennomføra kartlegging.
2. Bruka Leselos som kartleggingsverktøy i starten av kvart skuleår.
3. Repetera/ vidareføra strategiar som er innøvde på barnetrinnet. Barnetrinnet må ha gjennomgått fire av dei fem hovudstrategiane: å strukturera informasjon, stilla spørsmål ut frå tekst, gje att innhald, skapa om tekst. Dersom dette ikkje er gjort, skal barneskolen få tilbakemelding om det.
4. Elevane skal jamleg få trening i å analysere og vurdere form og innhald i tekst.
5. Elevane skal læra å reflektera. Dette må læraren setja av tid til i det daglege arbeidet.

Metakognisjon:

1. Elevane skal i det daglege få trening i, og tid til, å reflektera over det dei les og over korleis dei kan læra.
2. Elevane skal dagleg jobbe med strategiar som kan hjelpe dei når dei står fast eller ikkje forstår.
3. Elevane skal jamleg samtala om korleis dei lærer. Bruk gjerne MI og forskjellige forståingsstrategiar.

Å undervisa i forståingsstrategiar:

1. Jamfør punkt om før- og leseforståing i Leselos

Korleis og når skal dette observerast?

1. Elevane skal observerast i løpet av skuledagen gjennom det daglege arbeidet.
2. Kartleggingsverktøyet Leselos skal nyttast.
3. Nasjonale prøver på 8. trinn
4. Kartleggingsprøver på 9. trinn

Tiltak for elevar som ikkje når kompetansemåla:

1. Bruka Leselos for å avdekka område eleven ikkje meistrar.
2. Kvar skule må etter behov organisera tiltak til dømes: lesegrupper på tvers av trinn, lesekurs, oppfølgingstiltak på enkeltelevar, leselærer som går frå elev til elev, klasse til klasse og arbeider med lesing med enkeltelevar.
3. Bruka elevgrupper med kvarandrerettleiing og/eller gjensidig rettleiing.

Klepp, 27.06.2011

Vedlegg:
Døme på enkel leselogg

Elev/skule.....

Dato	Tittel	Signatur

